

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

1. Kijkdoosboeken [AVI 3-4, groep 3-6, thematisch]

Voor jonge kinderen en beginnende tweedejaars nieuwkomers hebben Kijkdoosboeken een woordenboekfunctie. Ze zijn thematisch.

De serie bestaat uit

Honderden leverbare boekjes, van Koningen Beatrix, de burgemeester, de vrachtwagenmonteur, tot schutkleuren, apen, ziek zijn, doof zijn en het konijn. Door de opzet hebben deze boekjes naast andere functies ook een functie voor thematische woordenschatuitbreiding.

Beschrijving

De boekjes komen uit als abonnement en de serie is volledig leverbaar. De boekjes bevatten mooie, duidelijke informatieve foto's en tekeningen over eenvoudige maar niet kinderachtige onderwerpen.

Op iedere pagina staan twee teksten. Eén zeer eenvoudige tekst van ongeveer 20 woorden, en één iets moeilijker tekst van ongeveer 50 woorden. De teksten beschrijven wat je op de foto's en tekeningen ziet, en vertellen er iets over. Ze lokken uit tot kijken, zoeken, nadenken en verband leggen met de eigen werkelijkheid. Dit zijn geschikte boekjes om op twee niveaus te laten lezen en in een thematische context te laten raadplegen. De thema's zijn zeer toegankelijk uitgewerkt. De tekststructuur is doorzichtig en logisch, de zinsbouw is eenvoudig en de foto's zijn informatief. De inhoudsopgave voorin de boekjes is te beschouwen als een voorloper op het maken van een tekstschema of woordveld. De tussenkopjes van het boek worden er in tekeningetjes samengevat. Achterin elk boek staan twee woordenlijsten. De eerste woordenlijst is een lijst van de belangrijke woorden. Dit zijn de woorden van het woordveld. De tweede woordenlijst is de alfabetische lijst van woorden die je nieuw geleerd hebt. Hierin staan minder frequente woorden als spoorwegmuseum en suppoost.

Geschikt voor

De boekjes hebben een structuur die zich perfect leent voor het oefenen met woordvelden en tekstschema's per thema en kunnen als steun dienen voor het zelf schrijven van de eerste teksten over een thema.

Naast woordenschatvaardigheden kunnen ook luister – en leesvaardigheden geoefend worden.

Gebruikstips

Tip 1: Themaschrift met woordvelden en teksten

Leraren laten de leerlingen naast de boekjes een themaschrift gebruiken en geven de leerlingen bij sommige boekjes verwerkingsopdrachten. In het themaschrift maken de leerlingen bijvoorbeeld een woordveld of ander tekstschema over het boekje. Met een tekstschema kan weer een tekstje gemaakt worden.

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

Tip 2: Gebruik bij werkstukken en informatieve teksten

Als een van de bronnen, maar ook als hulp bij hoofdstukindeling.

Instapniveau

De boekjes zijn geschikt voor iedere tweedejaars nieuwkomer. Voor zelfstandige verwerking zijn ze geschikt vanaf groep 4. Het leesniveau is rond AVI 3-4.

Wanneer en waarop overstappen

Als de leerling toe is aan meer inhoudelijke diepgang en moeilijker teksten, komt het beeldmateriaal van wereldmethoden voor groep 3, 4 en 5 in aanmerking.

Link:

[http://www.noordhoffuitgevers.nl/wps/portal/nubao/!ut/p/c0/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_igEB_DIG93QwN_PxMXA89gc2cPC6_gIGcDM_2CbEdFAB4jzBQ!/?](http://www.noordhoffuitgevers.nl/wps/portal/nubao/!ut/p/c0/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_igEB_DIG93QwN_PxMXA89gc2cPC6_gIGcDM_2CbEdFAB4jzBQ!/)

2. Google images of Google afbeeldingen

Beschrijving

Beeldmateriaal op alfabet.

Geschikt voor

Klassikaal gebruik op alle niveaus. De leraar kan laten zien wat hij of zij bedoelt, en soms ook wat een leerling bedoelt.

Tips voor gebruik

Dit is vooral handig als legde leraar onverwacht een begrip als de ooielaar wil uitleggen, terwijl hij weet dat een aantal kinderen zich daar niets bij kan voorstellen. Of wanneer de leerling iets heel belangrijks wil duidelijk maken maar er het woord niet voor kent.

Let op: selecteer het beeldmateriaal goed. Dat is niet altijd gemakkelijk. Plaatjes zijn vaak ook erg contextloos. Materiaal van SchoolTV Beeldbank, Beeldwoordenboek, leerlingboeken van zaakvakmethoden of Jeugdencyclopedieën is dan vaak bruikbaar.

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

3. Het Beeldwoordenboek, thematisch

Beschrijving

Onder talloze hoofdwoorden (thema's) zijn ongeveer 10.000 woorden te vinden op gekleurde, gedetailleerde, thematische platen. De woorden kunnen op twee manieren worden opgezocht: via het hoofdwoord (thema, te vinden in het alfabetisch register) én direct in het alfabetisch register. Je kunt een hamer dus onder timmerman vinden, én onder hamer. De tekeningen zijn eenvoudig maar doeltreffend. Verder bevat het boek summiere maar handige tips voor leraren en ouders en een goede gebruiksaanwijzing voor de leerling. In de nieuwe versie staat er ook het lidwoord.

Het behandelt onderwerpen uit het dagelijks leven, van sport tot plantenrijk en van astronomie tot muziek.

Het woordenboek is heel geschikt voor het uitbreiden van woordenschat en van opzoekstrategieën.

Geschikt voor

Dit woordenboek is zeer geschikt voor tweedejaars nieuwkomers die instromen in de groepen eind 4-6 en zo nodig ook in groep 7-8. Ook voor tweetalige groepsgenoten eind groep 4-6 kan het een belangrijk hulpmiddel zijn. Het boek is tevens geschikt voor klasgenoten om Engels te leren.

Gebruikstips

Het beeldwoordenboek is geschikt voor allerlei receptieve en productieve oefeningen in tweetallen en in viertallen, zoals die bijvoorbeeld in Zien is Snappen, in de werkvormen van coöperatief leren en in het boek zelf te vinden zijn.

Ook ouders kunnen er thuis met hun kind in oefenen, de oefeningen staan in het boek. Thuis laten oefenen kan extra effectief zijn per thema, voorafgaand en tijdens dat thema. Het kan ook helpen om het kind thuis over het thema te laten praten en surfen, waardoor hij inhoudelijk, maar ook qua Nederlandse woordenschat, beter voor het thema is toegerust.

link: <http://ww.bruna.nl/boeken/beeldwoordenboek-9789001804541>

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

4. Jeugdencyclopedieën

Beschrijving

Jeugdencyclopedieën bevatten veel woorden, foto's, schema's en verduidelijkende tekeningen. Ook bevatten ze vaak toegankelijke korte teksten die goed bij de illustraties passen. Het zijn uiterst geschikte ingangen voor de uitbreiding van kennis én woordenschat.

Jeugdencyclopedieën zijn los te gebruiken om in te grasduinen; daarnaast zijn ze geschikt bij de voorbereiding van een werkstuk en om de leerling in het Nederlands te oriënteren op het onderwerp van een les in de klas.

Geschikt voor

Een leerling met interesse in zijn omgeving en een goed begrip van schema's en tekeningen, kan vanaf 9 jaar tot het einde van de basisschool informatie uit jeugdencyclopedieën halen en er zijn woordenschat mee uitbreiden.

Gebruikstips

Tip 1: Jeugdencyclopedieën zijn geschikte bronnen voor (digi)bordtekeningen en bordschema's ter ondersteuning van een uitleg van de leraar

Tip 2: Jeugdencyclopedieën zijn geschikt bij de inrichting van een tentoonstellingstafel.

5. Junior -woordenboek Nederlands Van Dale

Beschrijving

Het woordenboek bevat ruim 10.500 trefwoorden die verbaal worden verklaard. Er zijn 500 illustraties. Microfoontjes kondigen de uitspraak van het woord aan, in kleine letters in de marge vind je het lidwoord en achter het woord het meervoud. Deze dingen zijn handig voor de tweedejaars nieuwkomer.

De volgende typen uitleg komen veel voor:

-je kunt ermee..., gebruikt het om te...

-een korenbloem is een blauwe bloem (omschrijving)

Deze wijzen van uitleggen zijn heel geschikt voor tweedejaars nieuwkomers. Ze raken vertrouwd met manieren waarop woorden, ook in vakteksten in het voortgezet onderwijs, worden uitgelegd.

In de inleiding wordt het gebruik van het woordenboek uitgelegd op het niveau van een acht- tot tienjarig Nederlands kind. Een handig snelzoeksysteem geeft het alfabet op iedere bladzijde weer.

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

Geschikt voor

Dit woordenboek mag niet ontbreken in een groep 5-7 met een tweedejaars nieuwkomer die het beeldwoordenboek (paragraaf 1) ontgroeid is. Het is zeker ook geschikt voor thuis.

Wanneer en waarop overstappen

Woorden als 'overgave', 'juridisch' en 'verstoren' staan niet in het Junior Woordenboek. Daarvoor zijn ze te moeilijk. Als een leerling dit type woorden begint op te zoeken, wordt het tijd om over te stappen naar het Basiswoordenboek.

Gebruikstips

- tijdens een les Nieuwsbegrip, wanneer de leerling één of twee woorden in zijn tekst gemarkeerd heeft om op te zoeken.
- Bij een leestekst, als de leerling een woord niet begrijpt.
- Bij thuis televisie kijken: de leerling heeft de opdracht om woorden uit Klokhuis of het jeugdjournaal te noteren in een thematisch of alfabetisch woordenboek, en later op te zoeken.

6. My own dictionary, Mijn Eigen Woordenboek

Beschrijving

My own dictionary is een online leermiddel, leverbaar als abonnement. Kinderen vullen digitaal zelf hun woordenboek en zij zoeken daarbij naar omschrijvingen, beschrijvingen, plaatmateriaal en eigen ordening. Het is meer een leermiddel dan een woordenboek, en samenwerking, metalinguïstisch bewustzijn en digitale vaardigheden krijgen evenveel aandacht als het vergroten van de woordenschat. Een woord wordt door kinderen uitgekozen om ingevoerd te worden in het woordenboek. Sommige leerlingen voeren eerst plaatjes in, films, geluiden of een link naar meer informatie. Anderen beginnen direct de definitie in te vullen in taal. Voor de meeste leerlingen is dat het moeilijkste onderdeel. 'Gerelateerde woorden' laat het concept zien dat leerlingen hebben bij het woord. Dit kan ook via een woordweb (sleutelschema) worden weergegeven. Bij 'vertalingen' kan het woord in elke gewenste taal worden weergegeven. Leerlingen die de taal kennen, kunnen zelf het woord inspreken, zodat het door iedereen beluisterd kan worden. Bij 'voorbeeldzinnen' wordt het woord in een context gezet. 'Commentaar' biedt de mogelijkheid opmerkingen te maken, vragen te stellen, een aanzet tot discussie te beginnen.

Geschikt voor

Met dit woordenboek kunt u interactie en taalverwerving op gang brengen. Het is het proberen waard in een groepsplan met een tweedejaars nieuwkomer vanaf groep 5.

Gebruikstips

Dit is niet alleen een woordenboek, het is vooral ook een leermiddel. En omdat het hier een

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

leermiddel betreft, hoeven we geen gebruikstips te noemen. Het abonnement biedt vele gebruikstips ter keuze.

Recensie

Een recensie is te vinden in JSW februari 2010 onder de titel: maak je eigen online woordenboek.

Link: <http://www.myowndictionary.eu>

7. Van Dale Basiswoordenboek

Beschrijving

Dit woordenboek bevat 42.000 woorden die verbaal, dus zonder illustraties, worden verklaard. Opgenomen zijn veel voorkomende gewone en moeilijke woorden uit spreek- en schrijftaal, afkortingen, telwoorden, ondoorzichtige samenstellingen, termen uit populaire vakgebieden en voor- en achtervoegsels. Er zijn thematische overzichten en er is een handreiking hoe kinderen in het woordenboek kunnen leren zoeken. Ook is er een aparte lijst met aardrijkskundige namen. Het woordenboek biedt een handig snelzoekstelsel met op elke bladzijde het alfabet. Vanaf september 2006 is het woordenboek digitaal leverbaar. Dit boek is bedoeld voor Nederlandstalige kinderen vanaf groep 7. Het wordt ook door volwassen tweede taalverwerwers gebruikt.

Tekeningen komen er niet in voor. Veel voorbeeldzinnen worden gevolgd door een uitleg, bijvoorbeeld: je krijgt carte blanche om voor de meester iets te kopen: je mag voor de meester kopen wat je maar wilt. Uitdrukkingen en spreekwoorden worden behandeld, bijvoorbeeld daar kraait geen haan naar: dat merkt niemand. Daarnaast geeft het woordenboek informatie over situaties waarin je een woord gebruikt: woorden als balen en jatten zijn populair, een woord als diender is ouderwets en een woord als pneumonie is medisch.

Bij woorden als voet, vis en kip staan in het basiswoordenboek naast de uitleg ook de bijbehorende uitdrukkingen: op grote voet leven, boter bij de vis, met de kippen op stok, zijn bijvoorbeeld uitdrukkingen die onder deze woorden te vinden zijn. De woorden die de leerlingen in teksten en televisieprogramma's tegenkomen, staan vrijwel zonder uitzondering in het basiswoordenboek.

Geschikt voor

Voor de basisschool kent het boek geen bovengrens: de leerling zal er in het voortgezet onderwijs nog jaren mee toe kunnen doen. Het boek is bedoeld voor Nederlandstalige bovenbouwleerlingen, de eerste jaren voortgezet onderwijs, het volwassenenonderwijs en voor gebruik thuis.

Dit woordenboek mag niet ontbreken in een groep 6-8 met een tweedejaars nieuwkomer die het Beeldwoordenboek en het Junior Woordenboek ontgroeit.

Wanneer en waarop overstappen

Als de tweedejaars nieuwkomer in het Junior-woordenboek woorden opzoekt als overgave, juridisch en verstoren, en hij hanteert daarbij de juiste strategie voor de keuze van opzoekwoorden, dan is hij aan het basiswoordenboek toe.

Woordenboeken gebruiken

Voor groepsplannen voor groepen 3 t/m 8 met een tweedejaars nieuwkomer

Naast het basiswoordenboek zal een oudere tweedejaars nieuwkomer tevens baat kunnen hebben bij een tweetalig woordenboek van zijn eigen taal naar het Nederlands, voor productieve opdrachten zoals werkstukken, stelopdrachten en presentaties, en van het Nederlands naar zijn eigen taal voor luister en leesopdrachten.

Link: http://www.bol.com/nl/p/nederlandse-boeken/van-dale-basiswoordenboek-nederlands/1001004007110917/index.html#product_images

8. Het Grote Van Dale Beeldwoordenboek [tweetalig, thematisch]

Zonder meer het mooist en duidelijkst geïllustreerd is dit voor volwassenen bestemde thematische woordenboek, dat in de tweetalige versies Nederlands – Engels, Nederlands – Spaans en Nederlands – Frans bestaat. Het boek nodigt uit tot veel kijken en bladeren, en wordt al gauw door kinderen intensief gebruikt. Het is geschikt om er de mooi getekende platen uit te kopiëren, vooral bij tijdloze onderwerpen als groenten en vruchten. Een nadeel is dat het veel woorden bevat die de tweedejaars nieuwkomer in het basisonderwijs nog helemaal niet nodig heeft, bijvoorbeeld specifieke technische informatie die gericht is op volwassenen. Maar om thematisch snel een aantal begrippen op te zoeken is het zeer geschikt. Fijn om zo'n woordenboek in de klas te hebben!

Link: <http://www.bol.com/nl/p/nederlandse-boeken/van-dale-beeldwoordenboek-nederlands-engels/1001004002134006/index.html>

9. Point it [thematisch]

Dit voor volwassen reizigers bedoelde thematische fotoboekje kan in een broekzak. Het is erg goedkoop en leent zich voor aanwijzen, oefenen en opzoeken. Iets om aan het kind cadeau te doen.

Link: <http://www.amazon.com/Point-Travellers-Language-English-Spanish/dp/3980313026>